ایران در رتبه اول صید تون‌ماهیان در غرب اقیانوس هند

معاون پژوهش و فناوری مؤسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور، از رتبه بندی ایران در صید تون ماهیان در جهان خبر داد. محمود حافظیه در گفت‌وگو با مهر ضمن اشاره به اینکه سهم ایران از صید تون ماهیان در غرب اقیانوس هند حدود ۲۱ درصد برآورد می‌شود، افزود: ایران همچنین رتبه دوازدهم صید جهانی تون ماهیان و رتبه دوم این صید در کل اقیانوس هند را به ثبت رسانده است. وی تعداد شناورهای ایران را یک هزار و ۳۱۲ فروند دانست و عنوان کرد: تورهای گوش‌گیر بیشترین سهم را در صید تون ماهیان دارند. در حالی که کمتر از ۵ درصد صید این‌گونه از ماهیان، با روش لانگ لاین انجام می‌گیرد. البته سهم شناورهای صنعتی در این میزان به دلیل کارایی کم این شناورها ناچیز است. وی ادامه داد: توانمند سازی و بالابردن امکانات رفاهی و درمانی نیروهای انسانی روی شناورهای صیادی سنتی و مکانیزه کردن صید لانگ لاین تون ماهیان در شناورهای صیادی با تجهیز سامانه‌های نگهداری مناسب ماهی در دریا از جمله راهکارهای مناسب در راستای ایجاد ارزش افزوده برای صید و نیز تشویق جامعه صیادی به منظور به کارگیری روش صید لانگ لاین به شمار می‌رود.

مجید موافق قدیری
رئیس انجمن صنایع خوراک دام طیور و آبزیان ایران

فرزانه غلامی | فعالان اقتصادی معتقدند هر چند دولت از اوایل سال ۹۷ تاکنون با هدف حمایت از صنایع اثرگذار دام و طیور و سفره‌های مردم، واردات نهاده‌های دامی را با ارز ۴هزارو ۲۰۰ تومانی پشتیبانی کرده اما امروز، هم خود از نتیجه این تخصیص ناراضی است و هم تولیدکننده و مصرف کننده. بیش از دو سال است کمبود نهاده، دو ضلع تولیدکننده و مصرف‌کننده محصولات دامی و پروتئینی را به‌شدت آزرده است. دردسرهای ناشی از وابستگی بالای کشور به واردات نهاده و خوراک دام در ماه‌های اخیر و با تداوم تنگناهای تحریمی به اوج خود رسیده، تاجایی‌که اخباری مبنی بر ورشکستگی و تعطیلی واحدهای دام و طیور، زنده‌به‌گور کردن جوجه‌ها، کشتار دام‌های آبستن و... همه جا را پر کرد و شنیدیم در پایان این مسیر پردست‌انداز، گرانی شدید محصولات پروتئینی رقم خورد.

همه‌چیز درباره بازار دام‌وطیور در گفت‌وگو با رئیس انجمن صنایع خوراک دام، طیور و آبزیان:

سامانه «بازارگاه» اتفاقی خوب در زمان نامناسب

واقعیت انکارناپذیر از نگاه فعالان اقتصادی این است که عدم دسترسی به‌موقع و کافی صنایع دام و طیور به نهاده‌های دامی و ارجاع بخش زیادی از تقاضای واحدها به‌بازار آزاد آن‌هم در شرایطی که تولیداتشان مشمول قیمت‌گذاری دستوری دولت است، تا اینجای کار به وارد آمدن خسارت سنگین به‌حوزه تولید و قدرت خرید خانوارها منجر شده، اما منافع رانت‌خواران ارز ۴هزارو۲۰۰ تومانی را به‌خوبی تأمین کرده است.

در نخستین روزهای انتشار لایحه بودجه ۱۴۰۱ و در حالی که دولت بنا دارد ارزترجیحی را -البته در صورت تصویب مجلس- از دخل و خرج کشور حذف کند، با مجید موافق قدیری رئیس انجمن صنایع خوراك دام، طیور و آبزیان ایران هم‌کلام شدیم. او در این گفت‌وگو از غیرمنطقی بودن تداوم تخصیص ارز ۴هزارو۲۰۰ تومانی به واردات نهاده‌های دامی می‌گوید و در عین حال بر این عقیده است که حذف ارزترجیحی از چرخه واردات، امروز و با توجه به افزایش شدید مابه‌التفاوت نرخ رسمی و آزاد ارز نیازمند الزاماتی است تا حوزه تولید محصولات پروتئینی و توان خرید مصرف‌کنندگان از تورم سنگین ناشی از آزادسازی تا حدودی در امان بماند. گفت‌وگوی ما را با وی بخوانید.

■ ایران از نظر تولید محصولات پروتئینی در جهان چه جایگاهی دارد و چه میزان از نیاز واحدهای تولیدکننده محصولات دامی و پروتئینی کشور به نهاده‌های دامی، در داخل تأمین می‌شود؟

ایران یکی از کشورهای مطرح جهان در تولید محصولات پروتئینی است و به‌خصوص در حوزه تولید گوشت مرغ وتخم مرغ جزو ۱۰کشور اول جهان به‌شمار می‌رود. طبعاً برای تولید این محصولات با این حجم عظیم باید خوراک دام و نهاده‌های دامی مورد نیاز چه از طریق واردات و چه تولید داخل به موقع تأمین شود، اما متأسفانه باتوجه به موقعیت جغرافیایی ایران که در منطقه گرم و خشک قرار گرفته، نمی‌توانیم بخش عمده‌ای از نیاز کشور به‌نهاده‌های دامی را از طریق تولید داخل تأمین کنیم. در حال حاضر بیش از ۸۰درصد نهاده‌های دامی مورد نیاز کشور از طریق واردات تأمین می‌شود. دولت حدود سه‌سال‌ونیم پیش در جهت کاهش قیمت تمام‌شده محصولات پروتئینی و با این هدف که شیر، گوشت و تخم‌مرغ با قیمت مناسب‌تری به سفره مردم راه پیدا کند، ارز ۴هزارو۲۰۰ تومانی را رونمایی کرد و این ارز را به واردات نهاده‌های دامی تخصیص داد، اما متأسفانه این اهداف حمایتی تاکنون محقق نشده است.

■ فهرست کالاهای مشمول ارز ۴هزارو۲۰۰ تومانی در دو سال اخیر به‌شدت کوتاه شده، اما نهاده‌های دامی به‌دلیل حساسیت و نقش بالایی که در قیمت تمام‌شده تولید دارند، همچنان مشمول این ارز است، مگر اینکه حذف ارزترجیحی در بودجه سال آینده قطعی شود. به‌نظر شما چرا امروز در نقطه‌ای قرار گرفته‌ایم که تولیدکنندگان عطای تخصیص این ارز را به‌لقایش بخشیده‌اند؟

تولیدکنندگان و فعالان اقتصادی منافع ارز ۴هزارو۲۰۰تومانی را نچشیدند و همیشه گلایه دارند نهاده‌های دامی با این نرخ ارز به‌دستشان نمی‌رسد. اما واقعیت این است امروز دو ضلع اصلی دیگر که با ارز ۴هزارو۲۰۰تومانی مرتبط هستند؛ یعنی مردم و دولت هم ناراضی هستند. نتیجه تخصیص این ارز به‌گونه‌ای شده که دولت به‌اهداف حمایتی‌اش نرسیده و برای مردم هم نارضایتی ایجاد شده است؛ چون محصولات پروتئینی را در اغلب فصول سال باقیمت مصوب دولتی دریافت نمی‌کنند.

■ به‌عقیده شما چه ملاحظاتی سبب شد دولت در حذف ارز ۴هزارو۲۰۰تومانی برای واردات نهاده‌های دامی تا این حد دست‌به‌عصا حرکت کند، آن‌هم در شرایطی که فسادزایی این روند، واضح بود و چنین یارانه‌ای به نقطه هدف اصابت نکرده بود؟

طبعاً ادامه این روند دور از منطق است اما یادمان باشد اگر امروز از حذف ارز ۴هزارو۲۰۰تومانی حرف می‌زنیم باید تبعات این کار را هم بپذیریم. زمانی ما از حذف ارز ۴هزارو۲۰۰تومانی حرف می‌زدیم و مابه‌التفاوت این نرخ با نرخ آزاد ارز آنچنان زیاد نبود، اما امروز که بازار دلار بالای ۳۰هزارتومان را هم تجربه کرده، اختلاف ۲۶هزار تومانی بین این دو نرخ برای قیمت نهاده‌های دامی و محصولات پروتئینی به‌شدت مشکل‌ساز خواهد شد. وقتی نهاده‌های دامی با نرخ آزاد وارد شده باشد، قیمت هر کیلو مرغ برای مصرف‌کننده به بالای ۱۰۰هزار تومان می‌رسد! این اتفاق، هم تورم‌زاست و هم نارضایتی شدید بین مردم ایجاد می‌کند، ضمن اینکه مایه نگرانی تولیدکننده هم خواهد بود؛ چون مثلاً امروز ذرت را کیلویی هزارو۹۰۰تومان می‌خرد اما با ارز آزاد باید همین نهاده را حداقل ۱۳ تا ۱۴هزار تومان بخرد که این اتفاق، فاجعه‌آفرین خواهد شد. از زاویه‌ای دیگر اگر با ارز ۴هزارو۲۰۰تومانی هزینه یک کشتی ذرت در بنادر کشور ۱۲۰میلیارد تومان تمام می‌شود با حذف ارز ۴۲۰۰ باید حدود ۸۰۰ تا ۹۰۰میلیارد تومان برای تأمین نقدینگی ریالی هزینه شود تا بتوان این محموله را به‌کشور وارد کرد. در این صورت تعداد واردکنندگان و تأمین‌کنندگان و رقابت بین آن‌ها به‌شدت کاهش می‌یابد. این درحالی است که شائبه‌ها و حاشیه‌هایی که همیشه درخصوص اینکه یکی‌دو نفر انحصار واردات نهاده‌های دامی را در اختیار دارند دوباره پررنگ می‌شود. واقعیت این است تولیدکننده همیشه نگران است که برای تولیداتش، مصرف‌کننده‌ای باشد پس وقتی قیمت هر کیلو مرغ به بالای ۱۰۰هزار تومان برسد، برای مردم توان و قدرت خریدی باقی نمی‌ماند.

■ حذف ارز ۴هزارو۲۰۰تومانی از چرخه واردات نهاده‌های دامی را نیازمند چه مقدمات و الزاماتی می‌دانید؟

برای حذف ارز ۴هزارو۲۰۰تومانی ابتدا باید تورم کنترل شود. مقدمه دیگر این است که حداقل ۲۰میلیارد دلار ارز به کشور تزریق شود که طبیعتاً برای این کار باید روی کاهش اثر تحریم‌ها بر اقتصاد ایران و افزایش مراودات تجاری با دیگر کشورها برنامه‌ریزی جدی‌تری صورت گیرد که همه این‌ها به دیپلماسی اقتصادی ما برمی‌گردد. مطمئنم دولت خیلی خوب این الزامات را می‌داند و روی چنین مسائلی اهتمام جدی دارد و بهتر از همه می‌داند چه زمانی باید چه اقدامی را انجام دهد.

■ وضعیت آماری واردات نهاده‌های دامی و نحوه توزیع را در سال گذشته و امسال چطور ارزیابی می‌کنید؟

هنوز آمار واردات مربوط به ماه‌های سپری شده در سال ۱۴۰۰را در اختیار نداریم اما آمار سال ۹۹نشان می‌دهد بیش از ۱۶میلیون تن انواع نهاده دام و طیور به‌کشور وارد شده است. میزان مصرف هم حدوداً ۲۰میلیون تن انواع خوراک دام است که این مابه‌التفاوت ۴ تا ۵میلیون تنی در داخل کشور تولید می‌شود. البته امسال به‌دلیل خشکسالی طبعاً پیش‌بینی می‌شود سهم تولید داخل در تأمین نهاده کمتر باشد و مدیریت این شرایط نیازمند تأمین ارز بیشتر برای تقویت ذخایر راهبردی نهاده‌های دامی است. چند نکته مهم در اینجا مطرح است و نباید فراموش شود؛ اول اینکه حتی در سال گذشته هم بیش از نیاز کشور نهاده‌های دامی وارد شد، دیگر اینکه نهاده به‌موقع وارد کشور نمی‌شود و از این‌ها مهم‌تر اینکه ما شبکه توزیع مناسبی نداریم. این‌ها در شرایطی است که از قبل انقلاب تاکنون دولت‌ها انواع یارانه‌ها را به‌بخش کشاورزی و دامپروری کشور تزریق می‌کنند، اما هنوز شبکه توزیع مطمئن و قابل اتکایی نداریم که بتواند کالاهای یارانه‌ای خود را بدون واسطه و بدون حاشیه‌هایی که اطراف فساد و رانت می‌چرخد، به‌دست مصرف‌کننده برساند و از همه مهم‌تر اینکه دولت باید بتواند رصد و پایش مناسب و منظم‌تری داشته باشد، اما متأسفانه نتوانسته چنین نظام توزیعی را تعبیه کند.

■ چرا «سامانه بازارگاه» که ظرف یکی‌دوسال اخیر فعال شد و واردکنندگان هم الزام قانونی برای عرضه نهاده‌ها در این سامانه داشتند، به اهدافش نرسید و عمده نهاده‌های دامی از طریق بازار آزاد و نرخ‌های دلخواه این بازار، تأمین می‌شود؟

بازارگاه نتوانست انتظارات تولیدکنندگان، فعالان اقتصادی و البته وزارت جهاد کشاورزی را به‌خوبی تأمین کند. من معتقدم ایجاد این سامانه اتفاق خوبی بود که در زمان بدی رخ داد و مدیریت متناسب با شرایط روز و بحران موجود برآن حاکم نبود. متأسفانه این شرایط نامطلوب در بازارگاه همچنان ادامه دارد و اصلاحات این سامانه به‌صورت لاک‌پشتی و بسیار کُند در حال انجام است و با شرایط بحرانی کشور، همخوانی ندارد. بنابراین انتظار می‌رود وزارت جهاد کشاورزی نسبت‌به اصلاحات سامانه بازارگاه، تغییر این سامانه و یا تغییر رویکرد آن نگاه جدی‌تر و چابک‌تری داشته باشد؛ چون امروز تمام نهاده‌های دامی باید از طریق سامانه بازارگاه توزیع شود. درخصوص عرضه بخش زیادی از نهاده‌ها خارج از بازارگاه اجازه بدهید بگوییم شبکه غیررسمی و نه بازار آزاد! اینکه بخش زیادی از نهاده‌های دامی از طریق شبکه غیررسمی عرضه می‌شود، طبیعتاً یا به‌این دلیل بوده که برخی واحدهای تولیدی، محصولی را تولید نکرده‌اند، یا از محصولات جایگزین نهاده‌ها برای دام‌وطیور استفاده کرده‌اند. طبیعتاً آنچه در شبکه بازار غیررسمی رخ داده و البته من معتقدم نسبت‌به گذشته خیلی کمتر شده، به‌این‌دلیل است که نهاده به‌اندازه کافی و به‌موقع وارد کشور نشده که اگر می‌شد دلالان و واسطه‌ها کمتر می‌توانستند در بازار غیررسمی فعالیت کنند.

■ تخصیص ارز ۴هزارو۲۰۰ تومانی به‌واردات نهاده‌های دامی چه تغییر آماری در تعداد واردکنندگان ایجاد کرده است؟

حواسمان باشد وقتی امروز در کشور کالای ۴هزارو۲۰۰تومانی موجود است که در بازار حداقل ۳۰هزار تومان ارزش دارد، طبیعتاً هرکسی برای چنگ‌زدن به این سفره خوش‌رنگ‌ولعاب و برداشتن لقمه از آن ترغیب می‌شود. تا پیش از اینکه دولت ارز ۴هزارو۲۰۰تومانی را به‌عنوان تنها نرخ معتبر جهت پاسخگویی به‌همه نیازهای کشور، اعلام کند حدوداً ۳۰شرکت، واردکننده عمده نهاده‌های دامی بودند، اما بعد از اعلام این موضوع تعداد شرکت‌ها به‌بیش از ۴۰۰شرکت رسید. چون بسیاری از شرکت‌های فاقد تخصص و اهلیت به‌این حوزه وارد شدند و یا اصولاً هدفشان از ورود به‌این بیزینس، تأمین به‌موقع نهاده‌های دامی نبود و شاید هدفشان سوء استفاده از شرایط بود. متأسفانه گزارش‌های رسمی نهادهای نظارتی کشور هم نشان می‌دهد برخی شرکت‌ها تخلفاتی داشته‌اند و ارز را گرفته اما یا نهاده نیاورده‌اند یا این واردات به‌خوبی صورت نگرفته یا کالاهای بی‌کیفیت و مغایر با آنچه باید وارد کنند، وارد کرده‌اند که پرونده‌هایشان هم در جریان است. امروز اما واردات نهاده‌های دامی بدون انتقال ارز و به‌صورت اعتباری انجام می‌شود. یعنی در یکی دو سال گذشته وزارت جهاد کشاورزی برای اینکه مانع چنین تخلفاتی شود، اعلام کرد واردکننده، اول باید نهاده‌های دامی را وارد و در بازارگاه عرضه کند و بعد از دو تا سه ماه ارز را بگیرد. قبلاً واردکننده، سواره بود و دولت، پیاده، اما امروز فرایند برعکس شده است که این امر تبعات و حاشیه‌های مربوط به فساد و رانت را تا حدود زیادی کاهش می‌دهد.

■ آیا کاهش حاشیه‌های رانت و فساد در حوزه واردات نهاده‌های دامی به‌این‌معنی است که دیگر اخبار مربوط به انحصار واردات نهاده در دست یک نفر یا یک شرکت را نخواهیم شنید؟

این نکته را لازم است بگویم که همواره و در همه جهان شرکت‌هایی هستند که به‌واسطه تجربه و سابقه ارزشمندشان در حوزه تجارت بین‌الملل، سهم بیشتری هم در بازار نهاده‌های دامی دارند، اما امروز این موارد که بگوییم به آقای فلانی ارز بدهیم و به آقای فلانی ندهیم کاهش پیدا کرده؛ چون نظارت‌ها افزایش یافته و ساختار «سامانه‌ای» شکل گرفته است.

امروز در ایران به‌طور متوسط ۲۰شرکت بیش از ۸۰درصد نهاده‌های دامی را وارد می‌کنند و این اصلاً اتفاق عجیب‌وغریبی نیست؛ چون حتی در آمریکا هم که بزرگ‌ترین کشور دارنده اقتصاد آزاد و بزرگ‌ترین بازیگر محصولات کشاورزی در جهان است حدود ۵شرکت بازیگر اصلی نهاده‌های دامی و کالاهای کشاورزی هستند.

قاچاق دام به عراق ادامه دارد

علی‌اصغر ملکی رئیس اتحادیه گوشت گوسفندی گفت: قاچاق دام به عراق ادامه دارد و هنوز مسئولان نتوانسته‌اند، جلو آن را بگیرند و عاملی شده که در کنار گرانی نهاده، قیمت گوشت پایین نیاید. به گزارش فارس، قاچاق دام به کشورهای همسایه همواره مشکل اصلی برای تولیدکنندگان و بازار گوشت در داخل کشور بوده است، زیرا نظام عرضه و تقاضا را به‌هم می‌ریزد و قیمت‌ها را بالا می‌برد. به گفته رئیس اتحادیه گوشت گوسفندی، این‌بار نیز قاچاق دام به کشور عراق مطرح است.

گفت‌وگوی ویژه

در حاشیه

گوشت گران و صادرات فراوان

روح‌الله نظامی مدیرکل امور عشایر استان مرکزی گفت: در بازدید وزیر جهادکشاورزی از عشایر استان مرکزی مقرر شد ۷ هزار دام مازاد عشایر استان به کشورهای حوزه خلیج فارس صادر شود. او ضمن اشاره به سهمیه‌بندی صادرات برای عشایر ادامه داد: خوشبختانه قیمتی که پیش بینی شده ۳/۵ الی ۴ یورو برای هر کیلو دام زنده است که می‌تواند بخش زیادی از هزینه‌های دامدار را جبران کند. این در حالی است که قیمت داخلی دام مولد بین ۳۰ تا ۴۰ هزار تومان و دام پرواری تا ۶۰ هزار تومان است.